

«Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ Басқармасының 19/12
2025 жылғы № 112
хаттамасына № 1 қосымша

«Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ Басқармасының 19/12
2025 жылғы шешімімен
бекітілді
(№ 112 хаттама)

**«Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» акционерлік қоғамының
климаттық ауысу стратегиясы**

Астана қ., 2025 жыл

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
1-тарау. Стратегиялық контекст.....	3
2-тарау. Жаһандық тенденциялар	4
3-тарау. Қазақстанның ұлттық басымдықтары.....	6
4-тарау. Көру және мақсаттар	9
5-тарау. Стратегиялық көзқарас.....	9
6-тарау. Стратегия Миссиясы	10
7-тарау. Стратегияны іске асыру принциптері.....	11
8-тарау. ESG бағытталған мақсаттары	11
9-тарау. Стратегияны іске асырудың болжамды әсерлері.....	14
10-тарау. ESG-бағытталған өнімдерді дамыту	14
11-тарау. Портфолио көміртегі ізін басқару	19
12-тарау. Климаттық тәуекелдерді интеграциялау	19
13-тарау. Ашықтық және климаттық есеп беру	21
14-тарау. Шығарындылардың мақсаттары мен есептеулері (GHG, SCOPE 1-3).....	21
15-тарау. Көміртекті көп қажет ететін секторлармен жұмыс	23
16-тарау. Тиімділікті бақылау және бағалау.....	25
17-тарау. Қорытынды.....	26

Кіріспе

1. «Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі- Қоғам) шикізаттық емес экспортты мемлекеттік қолдау жүйесінде шешуші рөл атқарады. Экспорттық кредиттерді сақтандыру құралдары, кепілдіктер беру және басқа да қаржы тетіктері арқылы қоғам қазақстандық тауарлар мен қызметтердің сыртқы нарықтарға, оның ішінде жоғары экологиялық стандарттары бар нарықтарға шығуына ықпал етеді.

2. Жаһандық климаттық күн тәртібінің шиеленісуі, халықаралық сауда ережелерінің өзгеруі (мысалы, Еуропалық Одақта трансшекаралық көміртекті реттеу тетігін - CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) енгізу), сондай-ақ «жасыл» өнімдерге сұраныстың өсуі жағдайында Климаттық аспектілер экспорттың орнықты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігі үшін айқындалушы болады.

3. Қаржы институттары, соның ішінде экспорттық-несиелік агенттіктер үшін климаттық трансформация бұл экологиялық ғана емес, сонымен қатар стратегиялық міндет. Бүгінгі таңда Экспорттық-кредиттік агенттіктер өзгерістерді жүргізуші болуға, экспорттаушыларға халықаралық нарықтардың, инвесторлар мен тұтынушылардың жаңа талаптарына бейімделуге көмектесуге тиіс.

4. Қазақстан ЖІӨ-нің көміртекті қарқындылығы жоғары ел ретінде (ЭЫДҰ елдеріне қарағанда 1,5-2 есе жоғары), әсіресе металлургия, химия өнеркәсібі, машина жасау сияқты секторлардың экспортқа бағдарланған секторларында декарбонизация сын-тегеуріндеріне тап болады. Дәл осы салалар қоғамның клиенттік базасының негізін құрайды.

5. 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізудің мемлекеттік деңгейде қойылған мақсаты аясында барлық даму институттарын, соның ішінде қоғамдарды төмен көміртекті болашақ бағытына бейімдеу қажеттілігі туындайды. Қоғамды қолдау құралдарын қоспай-ақ, әсіресе шағын және орта бизнес үшін климаттық ауысу инвестициялар мен технологияларға қол жетімділіктің шектеулі болуына байланысты қиынға соғады.

6. Осыған байланысты Қоғамның Климаттық ауысу стратегиясы (бұдан әрі-Стратегия) мыналарға бағытталған:

- 1) Қоғамның климаттық міндеттемелерін ресімдеу;
- 2) климаттық факторларды негізгі бизнес-процестерге біріктіру;
- 3) өтпелі экономика жағдайында экспорттаушыларды қолдау инфрақұрылымын құру;
- 4) серіктестердің халықаралық стандарттары мен күтулеріне сәйкес қоғамның климаттық іс-әрекеттерінің ашықтығы мен есептілігін қамтамасыз ету.

1-тарау. Стратегиялық контекст

7. Осы стратегияны әзірлеу және іске асыру жаһандық және Ұлттық жағдайлардың өзгеруіне, сондай-ақ әлемдік экономиканың төмен көміртекті модельге көшуі жағдайында қазақстандық экспорттың орнықтылығы мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты.

8. Бұл Стратегия қоғамның орнықты даму саласындағы жалпы корпоративтік саясатының ажырамас бөлігі болып табылады және климаттық тәуекелдерді басқаруға, декарбонизацияға және экспорттық сектордың жасыл трансформациясын қолдауға жүйелі тәсілді қалыптастыруға бағытталған.

9. Осы Стратегия климаттық орнықтылық және декарбонизация саласындағы қоғам дамуының ықтимал бағыттарын көрсететін болжамды сипаттағы нысаналы бағдарлар мен ережелерді қамтиды. Осы ережелерді іске асыру макроэкономикалық, реттеуші және нарықтық факторларға байланысты және өзгертін жағдайларды ескере отырып түзетілуі мүмкін. Қоғам Париж келісімінің ережелерін қоса алғанда, халықаралық климаттық мақсаттарға қолдау көрсетеді, бұл ретте өзінің негізгі мандатына шикізаттық емес экспортты

дамытуға жәрдемдесуге және сыртқы нарықтарда, оның ішінде жаңа климаттық және реттеуші талаптарға дайындық арқылы отандық экспорттаушылардың бәсекеге қабілеттілігін нығайтуға бейілділігін сақтайды.

10. Қазіргі уақытта климаттың өзгеруі экологиялық ғана емес, ең алдымен сыртқы экономикалық қызметтің негізгі аспектілеріне әсер ететін жүйелі экономикалық қауіп ретінде қарастырылады:

- 1) экспорттаушылардың қаржылық тұрақтылығы;
- 2) капитал құны және қаржыландыруға қол жетімділік;
- 3) халықаралық нарықтарға шығу;
- 4) логистика параметрлері;
- 5) тұтынушылар мен реттеушілердің өнімнің көміртегі ізіне қойылатын талаптары;
- 6) жаһандық жеткізу тізбегіне интеграциялау.

11. Осыған байланысты Стратегия келесі негізгі принциптерге сүйенеді:

1) халықаралық және Ұлттық міндеттемелермен келісу, Стратегия Париж келісімі шеңберінде Қазақстанның мақсаттарын, оның ішінде 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізу жөніндегі міндеттемелерді, сондай-ақ Жасыл экономика, энергетикалық ауысу және климаттық бейімделу жөніндегі ұлттық бағдарламаларды ескере отырып әзірленді;

2) экспорттық жобаларды бағалау, сақтандыру өнімдерін әзірлеу және қолдау туралы шешімдер қабылдау шеңберінде ескерілетін климаттық тәуекелдер мен мүмкіндіктер арқылы стратегиялық жоспарлауға интеграциялау;

3) климаттық саясаттың, технологияның және нарықтық талаптардың жоғары белгісіздігі жағдайында стратегия мақсаттар мен басымдықтарды тұрақты негізде қайта қарауды көздейтін икемділік пен бейімделу. Ұзақ мерзімді бағдарлар (2060 жылға дейін) жаңа ғылыми деректер, елдің халықаралық міндеттемелеріндегі өзгерістер немесе сыртқы экономикалық ортаның өзгеруіне қарай нақтылануы және бейімделуі мүмкін.

12. Осылайша, Стратегия климаттық тәуекелдерді азайтуға, ауысу жағдайында экспорттаушыларды қолдауға және сыртқы экономикалық қызметтің тұрақты моделін жүзеге асыруға бағытталған тірі, бейімделгіш басқару құралы болып табылады.

2-тарау. Жаһандық тенденциялар

13. Қазіргі уақытта Климаттық күн тәртібі тек экологиялық мәселе болуды тоқтатты және халықаралық сауда құрылымына, Инвестициялар ағынына, капитал құнына және елдер мен компаниялардың бәсекеге қабілеттілік деңгейіне тікелей әсер ететін негізгі экономикалық және геосаяси драйверлердің біріне айналды. Бұл, әсіресе, миссиясы экспорттық қолдаудың ұзақ мерзімді тұрақтылығын қамтамасыз ету болып табылатын экспорттық-несиелік агенттіктерге қатысты.

14. Қоғамның қызметінде есепке алуға міндетті фактор ретінде Климаттық күн тәртібінде мынадай негізгі үрдістер көрсетіледі:

14.1. Сауда және инвестициялық талаптарды қатаңдату.

1) СВАМ (Carbon border Adjustment Mechanism) - Еуропалық Одақтың 2026 жылдан бастап күшіне енетін трансшекаралық көміртегі механизмі көміртегі шығарындылары саласында салыстырмалы реттеуі жоқ елдерден энергияны көп қажет ететін өнімдер импортына көміртегі салығын енгізуді көздейді. СВАМ-ға болат, алюминий, цемент, тыңайтқыштар, электр энергиясы және сутегі сияқты Қазақстанның экспорттық тауарлары жатады.

2) 2023 жылдың қазан айынан бастап өтпелі кезең жұмыс істейді, оның шеңберінде ЕО-ға импорттаушылар Score 1 және 2 шығарындылары туралы деректерді ашуға міндетті, бұл қазақстандық өндірушілерден көміртегі ізін верификациялауға дайындықты талап етеді.

Ұқсас механизмдер Ұлыбританияда, Канадада, Жапонияда және АҚШ-та талқыланады, бұл экспорттың Климаттық кедергілерінің географиясын кеңейтуі мүмкін.

15. Халықаралық қаржы институттары мен инвесторлардың талаптары.

15.1. Халықаралық банктер, инвестициялық қорлар және экспорттық қаржы институттары қазірдің өзінде жобалар мен несиелік өтінімдерді қарау процестеріне Климаттық критерийлерді қосады.

15.2. Тұрақты қаржыландыруға жаһандық ауысу жағдайында экспорттаушылар мен қолдау көрсететін компаниялар:

- 1) парниктік газдар шығарындылары туралы ақпаратты ашу (GHG Emissions);
- 2) Климаттық стратегиялар мен декарбонизация жоспарларын ұсыныңыз;
- 3) халықаралық стандарттарға сәйкес келу, соның ішінде: EU Taxonomy (Еуропалық одақтың тұрақты қызмет түрлерінің таксономиясы), TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures - Климаттық ақпаратты ашу жөніндегі жұмыс тобы), SBTi (science Based Targets initiative - шығарындыларды азайту жөніндегі ғылыми негізделген мақсаттар).

15.3. Қаржылық тәуекелдер және сақтандыру қолдауының құны:

1) Климаттық тәуекелдерге төзімділік экспорттық қарыз алушыларды бағалаудың маңызды факторына айналуға;

2) сақтандыру компаниялары Климаттық жүктемені төмендету стратегиясынсыз жоғары шығарындылары бар салаларда (мұнай, көмір, металлургия) жұмыс істейтін клиенттер үшін сыйлықақыларды арттырады;

3) көптеген халықаралық банктер мен агенттіктер көмір жобаларын қаржыландыруды тоқтатады, сондай-ақ көміртегі ізін азайту жоспарларымен бірге болмаса, мұнай мен газ жобаларын қаржыландыруды шектей бастайды.

16. Климаттық талаптарды елемеу бәсекелестік артықшылықтардың жоғалуына, қаржыландыру жағдайларының нашарлауына және экспорттық шығындардың өсуіне әкеледі. Сондықтан экспорттық салалардың Климаттық трансформациясы ерікті таңдау емес, халықаралық саудаға қатысудың және мемлекеттік қолдау құралдарын алудың қажетті шарты болып табылады.

17. Тұтынушылар мен логистикалық тізбектердің қысымы халықаралық сатып алушылардан көміртекті бейтарап өнімге қойылатын талаптардың өсуіне әкеледі.

18. Ірі трансұлттық компаниялар Климаттық мақсаттарды жеткізу тізбегіне біріктіреді және жеткізушілерден декарбонизацияны талап етеді:

1) BMW өндірістің барлық кезеңдерінде, соның ішінде болат, алюминий және аккумулятор жеткізушілеріне қойылатын талаптарды қоса алғанда, CO₂ шығарындыларын азайту бойынша міндеттемелерді жүзеге асырды. Компания тек «жасыл» энергия мен қайта өңделетін материалдарды пайдаланатын өндірушілермен ынтымақтасуға тырысады және жеткізілімдер шығарындылардың төмендеу талаптарына сәйкес келуі керек.

2) Apple 2030 жылға қарай барлық өнімдер, соның ішінде жеткізушілердің компоненттері көміртекті бейтарап болуы керек деп жариялады. Бұл жеткізушілер жанартылатын энергияға ауысуға және климаттық стратегияларды енгізуге міндетті дегенді білдіреді. 300-ден астам Apple жеткізушілері қазірдің өзінде «жасыл» электр қуатына көшуде.

19. Nike, Adidas, Puma, Decathlon сияқты әлемдегі ең ірі спорттық брендтер Климаттық мақсаттарды жеткізу тізбегіне, соның ішінде баға, келісімшарт және жеткізушілерге әсер ету механизмдері арқылы біріктіре бастады. Бұл өндірушілер мен экспорттаушылар үшін, әсіресе Қазақстан сияқты экономикасы көміртекті көп қажет ететін елдерде жанама шығындардың өсуіне әкеледі.

20. Брендтердегі Климаттық міндеттемелер және нөлдік шығарындылар саясаты:

1) Nike «нөлге жылжу» («нөлге қарай жылжу») эко бастамасын және *2050 жылға қарай көміртегі бейтараптығына* қол жеткізу және 2030 жылға қарай Score 1, 2 және 3 шығарындыларын 30%-ға азайту мақсатын мәлімдеді. Бұған мата, аяқ киім және компоненттер жеткізушілерінің шығарындыларын азайту кіреді. Nike өндірістік қоқыстарды 99% - ға

азайтады және Flyknit футболкалары мен кроссовкаларын жасау үшін миллиардтан астам лақтырылған пластикалық бөтелкелерді пайдаланады. Сонымен қатар, Reuse-a-Shoe және Nike grind бағдарламалары қоқыстардан жаңа өнімдер, спорт алаңдары мен жүгіру жолдарын жасауға көмектеседі.

2) Adidas 2050 жылға қарай климаттық бейтарап болуға, 2030 жылға қарай Score 1 және 2 шығарындыларын 70%-ға қысқартуға, score 3-ті 2022 жылдың базалық деңгейіне қатысты 42%-ға қысқартуға міндеттенді. *Science-Based Targets* принциптерін енгізді және жеткізушілерден ұқсас міндеттемелерді талап етеді.

3) Puma 2025 жылдан бастап көміртегі мөлдірлігін ескере отырып жеткізушілерді таңдайтынын, өндіріс процестерінен химиялық заттарды алып тастайтынын және кәсіпорындарда да, жеткізу тізбегінде де көміртегі шығарындыларын азайтатынын айтты.

21. Жаһандық спорт брендтері жеткізушілермен келісімшарттарға келесі механизмдерді енгізеді:

1) өнімнің көміртегі ізін ашу талабы (product carbon footprint) - әдетте GHG protocol немесе ISO 14067 стандарты бойынша;

2) экологиялық стандарттарға сәйкес келмегені үшін келісімшарттық үстемеақылар / айыппұлдар, соның ішінде көмір энергиясын пайдалану, Климаттық стратегияның болмауы, шығарындылар бойынша тексерілген деректердің болмауы.

22. Спорттық брендтер «көміртегі сыйлықақыларын» тікелей төлемесе де, олардың саясаты жеткізушілер үшін келесі салдарға әкеледі:

1) декарбонизацияға арналған инвестициялық шығындар: келісімшарттарды сақтау үшін жеткізушілер энергия тиімділігіне, жабдықты ауыстыруға, жаңартылатын энергияға көшуге, сертификаттауға инвестиция салуға мәжбүр;

2) тексеру құны: шығарындыларды есептеуді жүргізу (әсіресе Score 3), жеткізілім аудиті, стандарттар бойынша сертификаттау кеңесшілер мен ақылы платформаларды тартуды талап етеді;

3) келісімшарттардың жоғалуы және нарықтық маржа: тұрақтылық критерийлеріне сәйкес келмейтін жеткізушілер тендерлерге қатысу мүмкіндігін жоғалтады және табысы аз сегментке ауысады.

23. Жаһандық спорт брендтерімен жұмыс істейтін өндірушілер мен экспорттаушылар үшін климаттық сәйкестік тек имидж мәселесіне ғана емес, сонымен қатар тұрақтылықтың қаржылық факторына айналады. Жанама климаттық үстемелер мен шығындар бүгінде жаңа экспорттық шығындарды қалыптастыруда, әсіресе көмір энергиясы бар елдерде және жеткізуші деңгейінде верификацияланған климаттық саясаттың болмауы.

3-тарау. Қазақстанның ұлттық басымдықтары

24. Қазақстанның экономикалық моделі тарихи түрде ресурстық-шикізат кешенінің айналасында қалыптасқан, онда өндіруші және өңдеуші өнеркәсіп шешуші рөл атқарады. Бұл секторлар ЖІӨ мен жұмыспен қамтудың негізгі үлесін қамтамасыз етіп қана қоймай, елдің экспорттық түсімдерінің 60%-дан астамын қалыптастырады. Алайда, мұндай құрылым жоғары көміртекті жүктемені қамтиды, бұл жаһандық климаттық реттеу жағдайында үлкен тәуекелге айналады.

25. Қазақстанның сыртқы саудасының негізі:

1) Мұнай және газ;

2) қара және түсті металлургия (оның ішінде болат, феррокорытпалар, мыс, алюминий);

3) химия және мұнай-химия өнеркәсібінің өнімдері (минералды тыңайтқыштар мен полимерлерді қоса алғанда).

Бұл тауарлар жоғары көміртекті өндіріс қарқындылығына ие, өйткені олар энергияны көп қажет ететін және термиялық агрессивті технологиялық процестерге негізделген және қазба энергия көздеріне, әсіресе көмірге тәуелді.

26. Елдегі парниктік газдардың жиынтық шығарындыларын келесі секторлар қалыптастырады:

- 1) энергетика (электр энергиясы мен жылууды өндіру және бөлу);
- 2) металлургия өнеркәсібі (қара және түсті металлургия);
- 3) химия өнеркәсібі (мұнай-химия, тыңайтқыштар өндірісі және т.б.).

Бұл секторларда Score 1 шығарындыларының жоғары деңгейі бар, бұл оларды Климаттық контексте маңызды етеді.

27. Қазақстандық энергетикалық жүйе әлемдегі ең көміртекті қажетсінетіндердің бірі болып қала береді. Елдегі барлық электр энергиясының көп бөлігі көмір жылу электр станцияларында (ЖЭС) өндіріледі. Негізгі көмір өңірлері (Павлодар, Қарағанды облыстары) ЕАЭО елдері арасында кВтсағ-қа шаққандағы СО₂ шығарындыларының ең жоғары деңгейімен энергия өндіреді. Көмір өндірісі ұлттық шығарындыларға ғана әсер етпейді, сонымен қатар экспорттық өнімнің көміртегі ізін тікелей арттырады, әсіресе металлургия мен мұнай химиясында, мұнда электр энергиясының өзіндік құны үлкен. Болат, ферроқорытпалар, мұнай өнімдері мен тыңайтқыштар Қазақстанның негізгі экспорттық тауарлары болып табылады, оларда шығарындыларды ұстау/азайту тетіктері жоқ технологияларды қолдана отырып өндіріледі. Мысалы, қазақстандық Болаттың көміртегі ізі Еуропалық Одақ, Жапония немесе Оңтүстік Корея өндірушілерінің көрсеткіштерінен 2-3 есе артық болуы мүмкін.

28. 2026 жылы күшіне енетін ЕО СВАМ (EU Carbon border Adjustment Mechanism, трансшекаралық көміртекті реттеу механизмі) Қазақстан экспортының едәуір бөлігін қамтып отыр:

- 1) болат және алюминий;
- 2) тыңайтқыш және сутегі;
- 3) Цемент және электр энергиясы (трансшекаралық жеткізу кезінде).

СВАМ енгізу, егер оның төмен көміртегі ізі дәлелденбесе, Қазақстаннан келетін өнімге көміртегі бажы салынады. Осыған ұқсас шаралар Ұлыбританияда, Канадада, АҚШ-та және Жапонияда талқыланып, жаһандық тәуекелдерді кеңейтуде.

29. Қазақстан экономикасының бейіні энергияны қажетсінетін және көміртекті қажетсінетін болып табылады, елдің әлемдік Климаттық саясаттың өзгеруіне құрылымдық осалдығын күшейтеді. Төмен көміртекті технологияларға көшпестен, энергия көздерін әртараптандырусыз және экспорттық өнімді сертификаттаусыз Қазақстан экспорттық шығындардың өсуіне (баждар, логистикалық үстемеақылар, сертификаттау арқылы), сыртқы нарықтардағы бәсекеге қабілеттіліктің төмендеуіне және тұрақты қаржыландыруға қолжетімділіктің шектелуіне тап болу қаупі бар.

30. Қазақстан Республикасының Климаттық саясаты Париж келісімі шеңберінде елдің халықаралық міндеттемелеріне сәйкес, сондай-ақ климаттың өзгеруіне, экономикалық трансформацияға және қазақстандық өнімнің сыртқы нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін сақтау қажеттілігіне байланысты жаһандық сын-қатерлерге жауап ретінде құрылады. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасы қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді көкжиектерді қамтитын бірқатар стратегиялық мақсаттарды ресми түрде бекітті.

31. 2023 жылы Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюға жаңартылған ұлттық үлесі (бұдан әрі - ЖҰҰ) Қазақстан Республикасының Заңымен ратификацияланған Париж келісімінің 3-бабына және 4-бабының 11-тармағына сәйкес әзірленді.

Сөзсіз мақсат-2030 жылдың соңына қарай парниктік газдар шығарындыларын 1990 жылғы базалық шығарындылар деңгейіне қатысты 15% - ға төмендету.

Шартты мақсат-парниктік газдар шығарындыларын 2030 жылдың соңына қарай 1990 жылғы базалық шығарындылар деңгейіне қатысты 25% - ға төмендету, елеулі халықаралық

инвестициялар және елеулі гранттық көмек (қаржылық, технологиялық, институционалдық) жағдайында.

Ұлттық салым экспорттық салаларға (металлургия, отын-энергетикалық кешен, мұнай-химия) тікелей әсер ететін энергетикалық және өнеркәсіптік секторды қамтиды.

32. 2023 жылғы ақпанда Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен Қазақстан Республикасының 2060 жылға дейінгі көміртегі бейтараптығына қол жеткізу стратегиясы бекітілді. Ұлттық стратегия экономиканы трансформациялау сценарийлерін, соның ішінде келесі негізгі мақсатты бағдарларды қамтиды:

- 1) 2030 жылдан бастап жаңа көмір жобаларынан бас тарту;
- 2) жаңа көмір электр станцияларын іске қосуды кезең кезеңімен тоқтату және төмен көміртекті энергия көздеріне қайта бағдарлау көзделеді;
- 3) қолданыстағы көмір электр станциялары көміртекті алу технологияларын қолдана отырып жаңартылады немесе біртіндеп пайдаланудан шығарылады;
- 4) баламалы энергетиканы (жаңартылатын энергия көздері - ЖЭК және атом электр станциялары) дамыту және таза көмір технологиялары базасында көмір генерациясын одан әрі дамыту;
- 5) электр энергетикалық баланстағы ЖЭК үлесін ұлғайту инвестицияларды белсенді тартуды және инфрақұрылымды технологиялық жаңартуды талап етеді;
- 6) күн, жел генерациясы және шағын гидроэлектростанцияларға, сондай-ақ энергия жинақтағыштарды дамытуға ерекше назар аударылады;
- 7) «жасыл» экспортты салықтық және сауда ынталандыру жүйесін қалыптастыру;
- 8) ел ішінде көміртекті реттеуді (оның ішінде ұлттық көміртегі салығын немесе квота саудасы жүйесін) енгізу жоспарлануда, бұл сыртқы баждардан экспорттық тәуекелдерді азайтуға (мысалы, СВМ), өнімнің көміртегі ізін тексеруге, төмен көміртекті өндіріс технологияларын енгізетін өндірушілерді қолдауға мүмкіндік береді.

33. Белгіленген мақсаттар экспортқа бағдарланған салаларды, ең алдымен энергетика, металлургия, агроөнеркәсіптік кешен мен көлік логистикасын институционалдық трансформациялауды талап етеді. Қоғам үшін бұл мақсаттар климаттық стратегияның шеңберін, көміртегі аз жобаларды бағалау мен қолдаудың басымдықтарын, Климаттық критерийлерді өнім желісіне және тәуекелдерді басқару жүйесіне біріктіру қажеттілігін қалыптастырады.

34. Қазақстан климаттық трансформация кезеңіне кіріп, шығарындыларды азайту және экономиканы декарбонизациялау бағытын ресми түрде растады. 2030 және 2060 жылдардағы мақсаттар тек мемлекеттік органдар үшін ғана емес, сонымен қатар өндірушілерді, банктерді, логистикалық компанияларды және экспорттық-кредиттік агенттіктерді қоса алғанда, барлық экспорттық инфрақұрылым үшін стратегиялық бағдарларды қалыптастырады.

35. Экспорттық-кредиттік агенттік-бұл сыртқы экономикалық тәуекелдерді жабатын, шикізаттық емес экспортты қолдауға және жаһандық трансформация жағдайында Қазақстанның тұрақты экономикалық моделін қалыптастыруға стратегиялық бағдарланған даму институты. Қоғам көпір функциясын орындайды:

- 1) мемлекеттік мақсаттармен (декарбонизация, тұрақты өсу, индустрияландыру саласында);
- 2) нақты сектордың қажеттіліктері (оның ішінде шағын және орта бизнес);
- 3) халықаралық стандарттармен (климаттық және ESG талаптарын, көміртекті реттеуді, инвесторлар мен серіктестердің үміттерін қоса).

36. Қолдау шаралары арқылы қоғам жүйелі әсер етеді:

- 1) экспорттық қолдау құрылымына, сақтандыру немесе кепілдік қамтуды алатын жобаларды таңдау шикізаттық емес экспортты дамытудың басым бағыттарын қалыптастырады. Осылайша, қоғам көміртекті көп қажет ететін өндіріске тәуелділікті азайту арқылы таза және инновациялық салаларға көшуді ынталандыра алады;

2) қосулы экспорттаушылардың инвестициялық шешімдері, модернизациялық, энергияны үнемдейтін және төмен көміртекті жобаларға қолдау көрсете отырып, Қоғам өндірістік тізбектерге экологиялық және ресурстарды үнемдейтін технологияларды енгізуге кедергілерді азайтады;

3) тәуекел-жеке сектордың, оның ішінде шағын және орта бизнестің (ШОБ) тәбеті. Сақтандыру және кепілдік қолдау ШОБ-тың қаржыландыруға қол жеткізуін жеңілдеті отырып, банктер мен инвесторлар тарапынан тәуекелдерді қабылдауды төмендетуге мүмкіндік береді. Бұл әсіресе экологиялық таза өнімдері бар сыртқы нарықтарға шығуды жоспарлап отырған компаниялар үшін өте маңызды;

4) халықаралық қаржыландыруды тартуға. Сақтандырудың болуы және ESG қағидаттарына сәйкестігі шетелдік серіктестер мен даму институттарының сенімін күшейтіп, экспорттық мәмілелерді қаржыландыру үшін ең жақсы капиталдандыру мен жағдайларды қамтамасыз етеді.

37. Климат, декарбонизация және жауапкершілік мәселелеріне көбірек көңіл бөлу жағдайында қоғам тек қаржылық делдал ғана емес, сонымен қатар ел экономикасын төмен көміртекті және инклюзивті өсуге бағыттай алатын тұрақтылықтың жолсерігі болады. Ұсынылған Стратегия қоғамды трансформацияның белсенді агенті ретінде қарастырады:

- 1) «тұрақты экспорт» стандарттарын белгілеу;
- 2) экспорттық саясатта жаңа бағдарларды қалыптастыру;
- 3) бизнесті Климаттық қиындықтарға бейімдеу;
- 4) Қазақстанның жаһандық нарықтардағы ұзақ мерзімді бәсекеге қабілеттілігін қолдау.

4-тарау. Көру және мақсаттар

38. Қоғам тереңдетілген Климаттық трансформация жағдайында оның рөлі экспорттық тәуекелдерді сақтандырудың және жекелеген сыртқы экономикалық мәмілелерді қолдаудың классикалық функцияларынан асып түсетінін түсінеді. Бүгінгі таңда Қоғам-бұл төмен көміртекті принциптерге, технологиялық инновацияларға және халықаралық экологиялық жауапкершілікке негізделген жаңа экономикалық модельді қалыптастыруға белсенді қатысатын тұрақты даму институты.

39. Қоғамның кеңейтілген миссиясының негізгі бағыттары:

1) тұрақты даму траекторияларын қалыптастыру. Қоғам қандай салалар мен технологиялардың қаржылық қолдау алатынына әсер етеді, осылайша экспорттық өсудің стратегиялық бағдарларын анықтайды. Өз құралдары арқылы қоғам жасыл шешімдерді ілгерілетуге ықпал етеді, «жасыл» өнеркәсіпті қолдайды және экспорттаушылардың бизнес-модельдеріне ESG факторларының интеграциясын ынталандырады;

2) көміртегі ізі төмен немесе төмен жобаларға басымдықты сақтандыруды, кепілдіктерді және басқа да қолдау шараларын ұсына отырып, декарбонизация үшін ынталандырулар жасау, қоғам өндірістерді жаңғырту, ЖЭК-ке көшу, энергия тиімділігі және «жасыл» жеткізу тізбектері үшін қаржылық уәждемені қалыптастырады;

3) экспорттаушылардың кезең-кезеңімен бейімделуін қамтамасыз ету, өсіп келе жатқан халықаралық Климаттық реттеу жағдайында (СВАМ, сатып алушылардың талаптары, көміртегі үшін салықтық үстемеақылар және т.б.) Қоғам отандық компанияларды қолдауға тәуекелдерді барынша азайтуға, жаңа стандарттарға сәйкес келуге және сыртқы нарықтарда бәсекеге қабілеттілікті сақтауға жәрдемдеседі.

40. Осылайша, қоғам бизнестің қаржылық серіктесі ғана емес, сонымен қатар ұлттық тұрақтылық пен көміртегі бейтараптығы мақсаттарына қол жеткізуде маңызды рөл атқара отырып, климаттық және экономикалық трансформацияның белсенді жүргізушісі болады.

5-тарау. Стратегиялық көзқарас

41. Қоғам өз миссиясын Климаттық сын-қатерлер мен әлемдік экономиканың трансформациясы жағдайында экспорттық қызметті қолдау ретінде ғана емес, төмен көміртекті жаһандық экономиканың талаптарына бейімделген тұрақты, инновациялық және бәсекеге қабілетті экспорттың катализаторының стратегиялық рөлі ретінде қарастырады және:

1) тұрақты өсуге дайын экспорттаушыларды қолдау экологиялық таза технологияларға, әлеуметтік жауапкершілікке және ұзақ мерзімді тұрақтылық принциптеріне адалдығын көрсететін кәсіпорындарға сақтандыру, кепілдік және қаржылық қолдау көрсетеді;

2) халықаралық декарбонизация талаптарының өсуін ескере отырып, климаттық және транзиттік тәуекелдерден қорғауды қамтамасыз ету үшін қоғам экспорттаушылардың траншекаралық климаттық реттеу механизмдеріне (мысалы, CBAM) сезімталдығын, логистикалық маршруттардың тұрақсыздығын және сатып алушылардың талаптарын күшейту үшін өз құралдарын бейімдеуді жоспарлап отыр;

3) шығарындылар деңгейі төмен немесе төмендейтін экспорттық салаларды дамытуға жәрдемдесу. Қоғам қолдау шараларын көміртегі қарқындылығын төмендету және жоғары қосылған құн әлеуеті бар секторларға бағыттауға бейім;

4) ESG критерийлерін өз процедураларына енгізу үшін ынталандыру жасау үшін қоғам экспорттаушыларды өнімнің көміртегі ізін бақылауға ынталандыруға тырысады, бұл бірқатар сыртқы нарықтарға қол жеткізудің негізгі шарты болып табылады.

Осылайша, қоғам экспортты декарбонизациялауға, оның тұрақтылығын нығайтуға және Қазақстанның жаһандық «жасыл» жеткізу тізбегіне интеграциялануына ықпал ете отырып, мемлекеттік Климаттық саясаттың құралына айналуға.

6-тарау. Стратегия миссиясы

42. Осы Стратегия Қоғам қызметінің климаттық өлшемін қалыптастырады және орнықты дамудың халықаралық стандарттарына және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Климаттық мақсаттарына сәйкес келетін өзара байланысты бірқатар басымдықтарды іске асыруға бағытталған.

43. Қоғам өзінің операциялық қызметінде парниктік газдардың тікелей және жанама шығарындыларын азайтуға тырысады, соның ішінде:

1) процестерді оңтайландыру, ресурстарды тұтынуды азайту және энергияны үнемдейтін шешімдерді енгізу;

2) Score 1, 2 және дайын болған кезде Score 3 шығарындыларын есепке алу.

Бұл тәсіл практикалық іс-әрекеттер арқылы көшбасшылықты талап етіп қана қоймай, көрсете алатын жауапты институттың беделін қалыптастырады.

44. Мақсаты қолдау көрсетілетін жобалардың жиынтық көміртегі ізін кезең кезеңімен төмендету:

1) Экспортты сақтандыру;

2) кепілдіктер беру;

3) банктермен бірлескен қаржы құралдарын іске асыру.

45. Бұл көміртегі сыйымдылығы төмен немесе төмендейтін жобаларға басымдық беруді, сондай-ақ көміртекті көп қажет ететін технологияларға тәуелділікті сақтау ықтималдығы жоғары жобаларды қолдауды алып тастауды немесе шектеуді білдіреді.

46. Қоғам мамандандырылған өнімдер мен құралдарды, атап айтқанда «жасыл» өнімді экспорттаушыларды сақтандыруды, өтпелі жобалар үшін тәуекелдерді жабуды (мысалы, жабдықтарды жаңғырту, энергия тиімділігін арттыру) әзірлеу мүмкіндігін қарастыруды жоспарлап отыр. Осылайша, қоғам экспорттық сектордағы Климаттық шешімдерді қолдау бойынша қаржы архитектурасын құруға жәрдемдесетін болады.

47. Климаттық тәуекелдер (физикалық және өтпелі) жобаларды бағалаудың ажырамас бөлігіне айналады, олардың:

1) андеррайтинг кезеңіндегі талдау;

2) сақтандыру лимиттері мен шарттарын есептеу кезінде есепке алу.

Бұл тәсіл қоғамның және оның клиенттерінің өзгермелі нарықтық және реттеуші жағдайларға, соның ішінде СВAM және міндетті ESG есептілігі сияқты бастамаларға қарсы тұрақтылығын нығайтады.

48. Қоғам сараптамалық әлеуетті дәйекті түрде арттырады және білімнің таралуына ықпал етеді:

- 1) қызметкерлерді оқыту;
- 2) климаттық тәуекелдерді бағалау әдістемесін әзірлеу және тәжірибе алмасу;
- 3) үздік халықаралық стандарттарға (GRI, IFRS S2, TCFD және т.б.) сәйкес климаттық тәуекелдер және шығарындыларды азайту шаралары туралы ақпаратты қоса алғанда, ақпаратты жария түрде ашу.

49. Бұл Стратегия дамудың трансформациялық моделіне формальды көзқарастан тұрақтылыққа көшуді көрсетеді, мұнда қоғам Қазақстанның шикізаттық емес экспорты саласындағы Климаттық күн тәртібін өткізуші ретінде әрекет етеді.

7-тарау. Стратегияны іске асыру принциптері

50. Қоғамның стратегиясы оның шынайылығын, икемділігін және халықаралық үміттер мен ұлттық басымдықтарға сәйкестігін қамтамасыз ететін бірқатар негізгі принциптерге негізделген. Стратегия келесі принциптер негізінде жүзеге асырылады:

- 1) кадам: Климаттық тұрақты модельге көшу қоғамның ресурстарын ескере отырып, нақты кезеңдер арқылы жүзеге асырылады;

- 2) интеграция: климаттық мақсаттар бар процестерге оларды қайталамай немесе алмастырмай енгізіледі;

- 3) икемділік: стратегияны іске асыру жөніндегі іс-шаралар қоғамның қызметіне және климаттық мақсаттарға әсер ететін сыртқы және ішкі жағдайлардың өзгерістерін ескере отырып, қайта қаралуға және түзетілуге жатады.

1) Қоғамның климаттық күн тәртібі шеңберіндегі барлық әрекеттері ашық, өлшенетін және есеп беретін болып табылады. Қоғам Климаттық мақсаттар, тәуекелдер мен нәтижелер туралы ақпараттың дұрыс ашылуын қамтамасыз етеді, тексерілетін тиімділік көрсеткіштері қолданылады, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жүргізіледі.

51. Климаттық ауысу үшін қоғамды қолдау шаралары барлығына бірдей қол жетімді болуы керек.

8-тарау. ESG бағытталған мақсаттары

52. Төмен көміртекті қызмет моделіне жүйелі түрде көшуді қамтамасыз ету және халықаралық серіктестер тарапынан сенімді нығайту мақсатында Қоғам Science-Based Targets initiative (SBTi) халықаралық әдіснамасына сәйкес келетін өзінің ұзақ мерзімді климаттық және ESG-бағдарланған мақсаттарын айқындауға ұмтылады.

53. SBTi жаһандық жылынуды 1,5°C шегінде ұстау траекториясымен келісілген парниктік газдар шығарындыларын азайту үшін өлшенетін және ғылыми негізделген мақсаттарды белгілеуді қарастырады. Бұл тәсілді қолдану қоғамға мүмкіндік береді:

- 1) халықаралық танылған стандарттар негізінде Климаттық міндеттемелерді құрылымдау;

- 2) ішкі бағдарларды Қазақстан Республикасының Климаттық мақсаттарымен және Net-Zero Export credit Agencies Alliance (NZECA) бастамасының қағидаттарымен келісу;

- 3) климаттық және ESG факторларын стратегиялық және операциялық басқаруға, тәуекелдерді басқару және андеррайтинг процестеріне біріктіру.

54. Белгіленген мақсаттар әр бес жыл сайын немесе одан бұрын, Нормативтік немесе әдіснамалық база өзгерген кезде қайта қаралуға жатады.

Ғылыми негізделген климаттық мақсаттар (SBTi-aligned targets)			
№	Мақсаты	Іске асыру мерзімі	Көрсеткіш
1	Шығарындылар бойынша ішкі Есеп және есептілік жүйесін енгізу (Score 1 және 2)	2027 жылға қарай	Жыл сайынғы деректерді ашу
2	Score 3 шығарындыларын анықтау және бағалау (портфельдік)	2028 жылға қарай	Инвестициялық жобалар бойынша Score 3 ашу
3	Климаттық із бойынша жобаларды санаттау әдістемесін әзірлеу (жасыл /өтпелі /көміртекті қажетсінетін)	2028 жылға қарай	Әдістеме көміртегі қарқындылығының көрсеткішін және жіктеу критерийлерін анықтауды қамтиды. Жобаларды андеррайтинг және ESG-мониторингтеу кезінде қолданылады.
4	Мақсатты валидация кезеңіне SBTi-ге дайындық (компанияның ғылыми негізделген климаттық мақсаттарын SBTi сарапшыларының ресми тексеруі және мақұлдауы, шығарындыларды азайтудың корпоративтік стратегиясы декларативті емес, «ғылыми негізделген» екенін растайды.	2030 жылға қарай	Sbti әдіснамасы бойынша шығарындыларды азайту мақсаттарын растау үшін құжаттар мен есептеулер пакеті. Базалық жыл анықталды, Score 1, 2 және 3 бойынша мақсаттар мен траекториялар есептелді (қоғам қолдаған жобалар бойынша шығарындылар)
5	Климаттық таксономия және өтпелі Инвестициялар критерийлеріне сәйкес келетін жобалар үлесін ұлғайту	2035 жылға қарай	Экспорттық қолдаудың жиынтық портфеліндегі 2025 жылғы базалық деңгейге қатысты климаттық әсері бар жобалар мен өтпелі жобалар үлесінің 15% - ға ұлғаюы
6	Операциялық қызметтің парниктік газдардың (Score 1 және 2) жиынтық шығарындыларын төмендету	2045 жылға қарай	2025 жылғы базаға қатысты Score 1 және Score 2 шығарындыларының 30% - ға азаю деңгейі
7	Экспорттық портфельдің көміртегі қарқындылығын төмендету	2060 жылға қарай	2025 жылдың базалық деңгейіне қатысты меншікті көміртек сыйымдылығының (экспорттық қолдау көлемінің 1 млн теңгеге CO _{2e} тоннасы) 30% - ға төмендеуі (Бұл қоғам ұсынған экспорттық қолдаудың әрбір 1 млн теңгесіне

Күні: 17.12.2025 09:48:48. ӘҚЖ нұсқасы: SimBASE4. ӘЦҚ тексерудің оң нәтижесі

Ғылыми негізделген климаттық мақсаттар (SBTi-aligned targets)			
№	Мақсаты	Іске асыру мерзімі	Көрсеткіш
			қанша CO ₂ e шығарындылары келетінін көрсететін көрсеткіш. Формула: көміртектің меншікті сыйымдылығы = (Score 1 + 2 жалпы шығарындылары) / (экспорттық қолдау көлемі))

Қоғамның ESG-related targets		
№	Мақсаты	Іске асыру мерзімі
Environmental (экологиялық мақсаттар)		
1	Климаттық тәуекелдерді бағалау жүйесін енгізу	2028 жылға дейін
2	Экологиялық және әлеуметтік менеджмент жүйесін (ESMS) енгізу	2030 жылға қарай
3	Қағаз бен ресурстарды тұтынуды 30%-ға азайтыңыз	2030 жылға қарай
4	«Жасыл» және өтпелі экспорттық жобалардың үлесіне кемінде 15 қол жеткізу %	2035 жылға қарай
Әлеуметтік (әлеуметтік мақсаттар)		
5	Кемінде екі волонтерлік жобаны іске асыру	Жыл сайын
6	Жылына кемінде 40 сағат оқытуды қамти отырып, қызметкерлердің құзыреттерін үздіксіз дамытуды қамтамасыз ету	2027 жылға қарай
7	Экспорттаушылар арасында әлеуметтік жауапкершілік қағидаттарын және ESG-клиенттерді іріктеу критерийлерін ілгерілету	2027 жылға қарай
8	Қызметкерлердің қанағаттануы мен қатысуын 85-тен жоғары деңгейге дейін арттыру%	2030 жылға қарай
9	Басшылық позицияларда гендерлік теңгерімді қамтамасыз ету (әйелдердің кемінде 35%)	2030 жылға қарай
Governance (басқару мақсаттары)		
10	ESG факторларын тәуекелдерді басқару және андеррайтинг жүйесіне біріктіру	2028 жылға дейін.
11	ESG мәселелері жөніндегі уәкілетті органды айқындау мүмкіндігін қарастыру	2030 жылға қарай
12	IFRS S1/S2 стандарттары бойынша жыл сайынғы ESG есептілігін жүргізу	2027 жылдан бастап
13	ESG рейтингін сақтаңыз	Жыл сайын

55. Қоғам шикізаттық емес экспортты қолдауды қоғамды қолдау құралдары арқылы жүзеге асырады. Бұл құралдарды енгізу қазақстандық кәсіпорындарға өндірісті жаңғыртуға, қуаттылықты арттыруға және жеткізу географиясын кеңейтуге мүмкіндік береді. Екінші деңгейдегі банктерге төлем жасамау тәуекелдерінен қорғау және экспорттық операцияларды қаржыландыруға белсенді қатысу мүмкіндігі беріледі.

№	Қызмет бағыты	Стратегиямен байланыс
1	Экспорттаушыларды сақтандыру қолдауы	Андеррайтингке климаттық тәуекелдерді бағалауды енгізу;

		жобаларды олардың климаттық мақсаттарға әсер ету дәрежесі бойынша жіктеуді қолдану (климаттық өзгерістерді жеңілдетуге ықпал ететін жобалар (мысалы, парниктік газдар шығарындыларын азайту, энергия тиімділігін арттыру, жаңартылатын энергия көздеріне көшу), климаттың өзгеруіне бейімделуге бағытталған жобалар (мысалы, инфрақұрылым мен өндірістік процестердің тұрақтылығын арттыру). климатқа айтарлықтай әсер етпейтін жобалар, ықтимал теріс әсер ететін жобалар
2	Экспорттаушыларға кепілдік қолдау	Декарбонизацияға бағытталған халықаралық қаржы институттарымен бірлескен өнімдер.
3	ШОБ қолдау	ESG және тұрақты экспорт бойынша оқыту іс-шараларын өткізу
4	Ішкі процестер және корпоративтік басқару	Процестерді оңтайландыру, ресурстарды тұтынуды азайту және энергияны үнемдейтін шешімдерді енгізу арқылы көміртегі ізін азайту; Климаттық күн тәртібін КРІ жүйесіне біріктіру; Халықаралық стандарттар бойынша ақпаратты ашу (IFRS S2, TCFD)

* Осылайша, стратегия Қоғамның бүкіл операциялық моделінің трансформациялық элементі бола отырып, сыртқы (экспорттаушылар мен банктерге қатысты) және ішкі (қоғамның өзіне қатысты) процестерді қамтиды.

9-тарау. Стратегияны іске асырудың болжамды әсерлері

56. Қоғамның стратегиясын іске асыру орта және ұзақ мерзімді перспективада мынадай түйінді нәтижелерге әкеледі деп күтілуде:

- 1) халықаралық климаттық стандарттарға сәйкес келетін өнімнен экспорттық түсімнің өсуі;
- 2) халықаралық экологиялық стандарттар бойынша верификациядан өткен жобаларды қолдау;
- 3) қазақстандық экспорттаушылардың қатаң экологиялық талаптары бар жаңа нарықтарға шығуы;
- 4) экспорттаушылардың сыртқы экономикалық және реттеуші климаттық тәуекелдерге тұрақтылығын арттыру;
- 5) трансшекаралық көміртекті реттеудің осалдығын төмендету (мысалы, ЕО-дағы CBAM);
- 6) ірі халықаралық сатып алушылар мен логистикалық операторлардың талаптарына Бизнесінің бейімделуін арттыру;
- 7) қосымша ESG-қаржыландыруды және халықаралық техникалық көмекті тарту;
- 8) қоғамның халықаралық іскерлік беделін және серіктестік ұстанымдарын нығайту;
- 9) шетелдік серіктестердің, рейтингтік агенттіктердің және басқа елдердің экспорттық несиелік агенттіктерінің сенімін арттыру;
- 10) қоғамды жаһандық тұрақты қаржыландырудың және төмен көміртекті өтудің жауапты қатысушысы ретінде тану.

10-тарау. ESG-бағытталған өнімдерді дамыту

57. Қоғам декарбонизация мен тұрақты экспортқа қаржылық ынталандыру жасай отырып, өзінің өнім желісін бейімдеуге тырысады. Халықаралық нарықтар тарапынан

климаттық талаптардың өсуі жағдайында қоғам экологиялық трансформация жолындағы экспорттаушылар үшін қолдаудың нысаналы құралдарын қарайды.

58. Мотивация:

1) Еуропалық Одақ елдерінде, Қытайда, Оңтүстік Кореяда және т. б. экологиялық таза өнімге сұраныстың өсуі;

2) Климаттық кедергілерді күшейту (CBAM, жеткізу тізбегінің стандарттары, ESG-due diligence);

3) декарбонизацияға бағытталған жобаларға инвесторлар мен қаржы институттарының қызығушылығының артуы.

59. Жаңа өнімдерді әзірлеуге арналған халықаралық бағдарлар. Төменде климатқа бағытталған және тұрақты экспортты қолдау саласында қоғамның өнім желісін қалыптастыру кезінде негізге алынуы мүмкін шетелдік экспорттық-несиелік агенттіктер қолданатын құралдардың мысалдары келтірілген.

№	Өнім / қолдау құралы	Сипаттама	Халықаралық Экспорттық-кредиттік агенттіктер
1	Климатқа бағытталған экспорттық несиелерді сақтандыру (Climate export Credit Insurance)	Климаттық критерийлерге сәйкес келетін экспорттық кредиттерді сақтандыру (ЖЭК, энергия тиімділігі, шығарындыларды азайту).	<u>Euler Hermes</u> Green Export Credit экологиялық тұрақты және климаттық маңызды жобаларды қолдауға бағытталған Euler Hermes компаниясының экспорттық несиелерді сақтандыру бағдарламасы; <u>UKEF</u> Clean Growth Facility Британдық жеткізушілердің қатысуымен экологиялық тұрақты және төмен көміртекті жобаларды жүзеге асыратын экспорттаушылар мен шетелдік сатып алушылар үшін сақтандыру; <u>EDC</u> Cleantech Financing қызметі шығарындыларды азайтуға, ресурстарды тұрақты пайдалануға және жасыл инновацияларды дамытуға ықпал ететін компанияларға сақтандыру және кепілдік қолдау
2	Өтпелі кезең жобаларына арналған экспорттық кепілдік (Transition Export Guarantee)	Шығарындыларды азайту стратегиясы болған жағдайда, көміртегі ізі жоғары салалардан (металлургия, химия) экспорттаушыларды кепілдікті қолдау.	<u>SACE</u> өнеркәсіптің көміртегі ізін декарбонизациялауға және азайтуға бағытталған «Жасыл транзит үшін қолдау» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асырады. Кепілдік таза энергия технологияларына, инновацияларға, энергия тиімділігін арттыруға инвестиция салатын компаниялар үшін экспорттық кредиттерді қамтиды. Сондай-ақ, өтпелі (өтпелі) жобаларға қолданылуы мүмкін, мысалы, CO ₂ ұстайтын газ

№	Өнім / қолдау құралы	Сипаттама	Халықаралық Экспорттық-кредиттік агенттіктер
			<p>генерациясы, биоотынға арналған Гидрокрекинг (hydrocracking for biofuels) био шикізатты (өсімдік майлары, жануарлар майлары, биомасса қалдықтары) дәстүрлі мұнай өнімдеріне ұқсас жоғары сапалы көмірсутекті отындарға терең өңдеудің технологиялық процесі және т.б.</p> <p><u>JBIC</u> энергетикалық өтпелі жобаларға арналған экспорттық несиелер кепілдігі Asia Energy Transition Initiative (AETI) шеңберінде Transition Finance терминін қолданады, бұл көміртектен кезең-кезеңімен ауысуды жүзеге асыратын елдер мен компаниялар үшін несиелер мен кепілдіктер (мысалы, көміртекті көмір станцияларын жаңарту, сутегі инфрақұрылымын дамыту)</p>
3	<p>Климаттық өнімділікке байланысты Облигация (облигация немесе кепілдік механизмі) Климаттық өнімділік облигациясы</p>	<p>Climate Performance bond құралы экспорттаушылардың нақты Климаттық мақсаттарға (шығарындыларды азайту, энергия тиімділігін арттыру, ESG-стандарттарын сертификаттау) қол жеткізуімен қаржылық қолдау шарттарын байланыстыру механизмі ретінде</p>	<p><u>ADB</u> (Asian Development Bank) Green Guarantee Facility Азияның дамушы елдеріндегі жасыл және өтпелі жобаларды қаржыландыратын коммерциялық банктер мен инвесторлар үшін кепілдіктер мен несиелік қамту механизмі. ADB кепілдіктері жеке инвесторлар үшін тәуекелдерді азайтады және жаңартылатын энергия, энергия тиімділігі, су және төмен көміртекті көлік жобаларына капитал ағынын ынталандырады;</p> <p><u>IFC</u> (International Finance Corporation, World Bank Group) Sustainability-Linked Instruments қаржы құралдары, мұнда қаржыландыру шарттары (мөлшерлеме, сыйлықақы, кепілдік комиссиясы) қарыз алушының тұрақты KPI (шығарындылардың төмендеуі, ЖЭК үлесінің өсуі, гендерлік теңдік, ESG-рейтинг) жетістіктеріне байланысты болады. IFC бұл механизмді корпоративтік және инфрақұрылымдық жобаларда белсенді қолданады</p>

№	Өнім / қолдау құралы	Сипаттама	Халықаралық Экспорттық-кредиттік агенттіктер
4	Таза технологиялар саласындағы жобаларды қайта сақтандыру (Reinsurance for Clean Tech Projects)	Жаңартылатын энергия, энергия тиімділігі, көміртекті алу (CCUS), сутегі өндірісі, биотын және басқа да төмен көміртекті экономикалық шешімдерді қоса алғанда, таза технологиялар (Clean Technologies) жобаларын экспорттауға, инвестициялауға немесе несиелеуге байланысты тәуекелдерді қайта сақтандыру қолдау механизмі	<u>Munich Re Green Tech Solutions</u> инновациялық ЖЭК технологияларын қайта сақтандыру және тәуекелдерді сақтандыру, энергия жинақтағыштар, сутегі. <u>Swiss Re Sustainable Energy Reinsurance Framework</u> ЖЭК және төмен көміртекті көлік жобаларына арналған қайта сақтандыру шешімдері. <u>JBIC / Nexi</u> (Жапония) Reinsurance for Transition Finance Азиядағы өтпелі жобалар үшін несиелер мен кепілдіктерді мемлекеттік қайта сақтандыру арқылы қолдау.
5	«Жасыл», «Өтпелі» және әлеуметтік маңызы бар жобаларды (Sustainable Export Finance Facility) қоса алғанда, тұрақты дамуға байланысты экспортты қолдауға бағытталған Механизм (немесе қаржыландыру бағдарламасы)	Декарбонизацияға, энергия тиімділігіне, жаңартылатын энергия көздерін, сутегі экономикасын, айналмалы шешімдерді және әлеуметтік тұрақты жобаларды дамытуға ықпал ететін экспорттық мәмілелерді қолжетімді және ынталандырушы қаржыландыруды қамтамасыз ету	<u>ADB Green Guarantee Facility</u> Климаттық маңызды экспорттық операциялар бойынша кепілдіктер <u>IFC Sustainability -Linked Instruments</u> тұрақтылық бойынша KPI бар кредиттер мен облигациялар <u>UKEF Clean Growth Facility</u> таза технологияға ықпал ететін экспортты қаржыландыру <u>SACE Green Push Strategy</u> итальяндық «жасыл» технологияларды экспорттауды ынталандыру <u>JBIC Transition Finance (AETI)</u> көміртекті кезең-кезеңімен жоюға арналған несиелер мен кепілдіктер

Күні: 17.12.2025 09:48:48. ӘҚЖ нұсқасы: SimBASE4. ӘЦҚ тексерудің оң нәтижесі

60. ESG қолдау механизмі және оны алу үшін жобаларды іріктеудің ашық критерийлері:

1) экспорттық жобалардың климаттық таксономияларға сәйкестігіне верификация жүргізу: «жасыл» облигациялар және «жасыл» кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын «жасыл» жобалардың ұлттық жіктелуі (таксономиясы), EU Taxonomy, ICMA Green Bond Principles;

2) жобаларды климаттық әсер дәрежесі бойынша санаттарға жатқызу: жоғары, орташа, бейтарап;

3) парниктік газдар шығарындыларын азайтуға, энергия тиімділігін арттыруға немесе жаңартылатын энергия көздерін дамытуға ықпал ететін жобаларды басымдықпен қарау.

61. Тұрақты және климатқа бағытталған жобаларды ілгерілету үшін даму институттарымен серіктестікті кеңейту:

1) «жасыл» экспорттық жобаларды бірлескен сараптамалық сүйемелдеу үшін EBRD, UNDP, AFD, GCF халықаралық және ұлттық институттарымен ынтымақтастық;

2) климаттық маңызы бар экспорттық мәмілелердің құнын төмендету үшін сақтандыру сыйлықақыларын қоса қаржыландыру, гранттық қолдау және субсидиялау тетіктерін пайдалану;

3) мәміленің климаттық санатын анықтау үшін ESG бағалау құралдарын қолдану;

4) болашақта верификацияланған ақпаратпен алмасу және жіктеу процесін автоматтандыру үшін ұлттық ESG тізілімімен интеграция.

62. ESG-бағытталған өнімдерді дамытуға арналған мотивациялық құралдар:

1) «жасыл» деп расталған жобалар үшін жеңілдікті тарифтерді енгізу;

2) жоғары климаттық әсері бар экспорттаушылар үшін өтінімдерді қамтудың жоғары лимитінің және басым қараудың мүмкіндігі;

3) декарбонизация мақсаттарына байланысты ESG бонустары мен жеңілдіктерін пайдалану.

63. ESG өнімдерінің күтілетін нәтижелері:

1) «жасыл» экономикаға жаһандық көшу жағдайында қазақстандық экспорттаушылардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру;

2) қоғамның орнықты даму институты және бизнестің климаттық серіктесі ретіндегі ұстанымдарын нығайту;

3) климатқа бағдарланған және әлеуметтік жауапты жобалар есебінен экспорттық қолдау портфелін кеңейту;

4) 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізу жөніндегі ұлттық мақсаттарды іске асыруға қосқан үлесі.

64. Қолдану мысалы:

Қазақстандық минералды тыңайтқыштарды өндіруші технологиялық процесте CO₂ ішінара ұстау және қайта пайдалану жүйесін орната отырып, өндірістік желіні жаңғыртуды жоспарлап отыр. Жоба парниктік газдардың шығарындыларын азайтуға бағытталған. Төмен көміртекті өндіріске көшудің расталған жоспарының арқасында компания қолдау құралына қол жеткізе алады климатқа бағытталған экспорттық несиелерді сақтандыру қоғамнан.

Осы құрал аясында Қоғам:

1) жеңілдікті шарттармен экспорттық келісімшартты сақтандыруды ұсынады;

2) жобаның климаттық көрсеткіштерін тексеруге ықпал етеді;

3) өтінімді тұрақты қаржыландыру критерийлеріне сәйкес «өтпелі» жоба ретінде басымдықпен қарауды қамтамасыз етеді.

Тау-кен металлургия секторының қазақстандық компаниясы көмір өндіру кезінде пайда болатын метанды ұстау және кәдеге жарату жөніндегі жобаны іске асыруда. Жиналған метан электр энергиясын өндіру үшін пайдаланылады, ішінара ферроқорытпалардың экспорттық өндірісінің энергия шығынын қамтамасыз етеді. Жобада SBTi ұлттық мақсаттары мен принциптеріне сәйкес декарбонизацияның расталған жоспары бар.

«Өтпелі» жоба ретінде жіктеудің арқасында экспорттаушы алады:

1) жеңілдікті тарифпен сақтандыру;

2) Климаттық көрсеткіштерді верификациялау бойынша консультациялық қолдау;

3) халықаралық институттардан қаржыландырудың серіктестік құралдарына қол жеткізу (мысалы, EBRD, GCF).

Осылайша, қоғамды қолдау көміртегі ізі аз өнімдерді экспорттауға ықпал етеді және қазақстандық экспорттаушының халықаралық нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

11-тарау. Портфолио көміртегі ізін басқару

65. Қоғам қолдау алатын жобаларға байланысты Score 3 шығарындыларын бағалауға бағытталған сақтандыру және кепілдік портфелінің көміртегі ізі туралы ақпаратты жинау және ашу жүйесін енгізуді жоспарлап отыр.

66. Портфолионың көміртегі ізін бағалау және басқару жүйесін енгізу мотивациясы келесі факторларға байланысты:

1) сақтандыру және кепілдік портфелінің құрылымында көміртекті көп қажет ететін салалардың (металлургия, көлік, энергетика) үлесінің өсуі, бұл жиынтық климаттық тәуекелді арттырады және парниктік газдар шығарындыларын мониторингілеу құралдарын енгізуді талап етеді;

2) андеррайтинг және портфельді қалыптастыру туралы шешім қабылдау кезінде жобалардың көміртегі қарқындылығын жүйелі есепке алудың болмауы, бұл климаттық критерийлерді тәуекелдерді басқару және стратегиялық жоспарлау процестеріне біріктіру мүмкіндіктерін шектейді;

3) шығарындылар мен климаттық тәуекелдер туралы ақпаратты ашу бөлігінде халықаралық стандарттар мен бастамалардың (IFRS S2, TCFD, SBTi) талаптарын күшейту, бұл Score 1, 2 және 3 санаттары бойынша көміртегі ізін есептеудің сенімді дерекқоры мен әдістемесін қалыптастыру қажеттілігін тудырады.

67. Портфолионың көміртегі ізін басқару құралдары:

1) парниктік газдардың жиынтық шығарындыларын төмендетудің кезең-кезеңімен жоспарын әзірлеу және енгізу;

2) көміртегі қарқындылығы жоғары санаттарды («қызыл аймақтар») анықтау және климаттық тәуекелдерді ескере отырып, осы секторларда жаңа сақтандыруға және кепілдік беруге шектеулер енгізу мүмкіндігін қарастыру;

3) парниктік газдар шығарындыларын азайту бойынша қуаттарды мерзімінен бұрын шығаруға бағытталған бастамаларды немесе расталған жобаларды қоспағанда, көмір жобаларын қолдауды біртіндеп қысқарту;

4) шығарындыларды есепке алу мен мониторингті цифрландыру;

5) GHG шығарындыларын есептеу мен есепке алудың цифрлық жүйесін енгізу (Score 1, 2).

68. Іске асырудан күтілетін нәтижелер:

1) климаттық әсері бар жобалар мен өтпелі жобалар үлесін ұлғайту;

2) қоғамның халықаралық ESG-рейтингтердегі позициясын арттыру;

3) халықаралық қаржы институттары мен серіктестер тарапынан сенімді нығайту, сондай-ақ Қоғамның тұрақты қаржыландыру саласындағы инвестициялық тартымдылығын арттыру.

12-тарау. Климаттық тәуекелдерді интеграциялау

69. Қоғам экономиканың түрлі салаларында, соның ішінде өнеркәсіп, агроөнеркәсіптік кешен, тамақ және химия өнеркәсібі, металлургияда қолдау шараларын көрсетеді. Кәсіпорындардың климаттық осалдығы салалық ерекшелікке де, географиялық орналасуына да байланысты. Көптеген экспорттаушылар климаттық тәуекелдері жоғары өңірлерде, Қазақстан Республикасының сейсмикалық, су тасқыны және құрғақ аймақтарында жұмыс істейді. Бұл физикалық тәуекелдердің (инфрақұрылымға зиян келтіру, өндірістегі үзілістер, өнімділіктің төмендеуі және т.б.) және қаржылық салдардың (міндеттемелерге қызмет көрсетудің мүмкін еместігі, сақтандыру төлемдерінің өсуі, беделді шығындар) ықтималдығын арттырады.

70. Қоғам климаттық тәуекелдерді қоғам қызметіне бейімделген қолдана отырып, тәуекел-менеджмент жүйесіне интеграциялау мүмкіндігін қарастырады:

1) салаға және экспорттаушы аймаққа қатысты тәуекелдерді анықтау, физикалық және өтпелі тәуекелдерді анықтау;

2) үш параметр бойынша: сектор (саланың климаттық тәуекелдерге сезімталдығы), аймақ (аумақтың климаттық осалдығы), реттеу және нарық (жаңа талаптарды, салықтарды енгізу немесе сұранысты төмендету ықтималдығы) деңгейі (төмен, орташа, жоғары) берілген тәуекелді бағалау;

3) климаттық тәуекелдерді портфельді бағалаудың тұрақты жүйесіне енгізумен мониторинг және ден қою және осалдықтың өсуі кезінде түзету шараларын қабылдау.

Климаттық тәуекелдердің типологиясы

№	Санат	Түрі	Әсер ету мысалы
1	Физикалық тәуекелдер	Өткір	құрғақшылық, су тасқыны, жер сілкінісі, жылу, аяз
		Созылмалы	жауын-шашынның өзгеруі, температураның жоғарылауы, топырақтың деградациясы
2	Өтпелі тәуекелдер	Реттеуші	көміртегі салықтарын, есеп беру талаптарын енгізу
		Технологиялық	сатып алушылардың көміртекті көп қажет ететін технологиялардан бас тартуы
3	Тікелей	Нарықтық және беделді	«лас» өнімдерге сұраныстың төмендеуі, беделді шығындар
		Қоғамның қызметіне әсер етеді	жұмыстағы үзілістер, сақтандыру төлемдерінің өсуі
4	Жанама	Клиенттер (экспорттаушылар) арқылы әрекет ету	қарыз алушылардың қаржылық жағдайының нашарлауы, беделді тәуекелдер

Климаттық тәуекелдердің Қоғам қызметіне әсері

№	Әсер ету түрі	Салдардың мысалдары
1	Қаржылық әсер	сақтандыру төлемдерінің өсуі, қарыздар бойынша мерзімі өткен мерзімдердің ұлғаюы
2	Операциялық әсер	инфрақұрылымның дұрыс жұмыс істемеуі, ішкі процестерді бейімдеу қажеттілігі
3	Беделді әсер	көміртегі ізі жоғары жобаларды немесе экологиялық оқиғаларды қолдауды теріс қабылдау

71. Қоғам TCFD бойынша климаттық тәуекелдер мен мүмкіндіктерге қаржылық бағалау жүргізу, портфельдің климаттық тәуекелдерінің ішкі картасын әзірлеу, нәтижелерді тәуекел-менеджмент жүйесіне және ESG-есептілікке интеграциялау, экспорттаушыларды сақтандыру бағалау рәсіміне климаттық параметрлерді қосу (клиенттер үшін қосымша есеп беру талаптарын енгізбей) мүмкіндігін қарастырады.

13-тарау. Ашықтық және климаттық есеп беру

72. Қоғам климаттық тұрақтылық мәселелерінде ашықтық пен есеп беру қағидаттарын ұстанады және клиенттердің, серіктестердің және қаржы институттарының сенімін нығайту үшін климаттық ақпаратты ашудың халықаралық стандарттарын жүйелі түрде енгізеді. Рейтингік агенттіктер, халықаралық қаржы институттары, мемлекеттік органдар және экспорттық серіктестер тарапынан ашықтыққа қойылатын талаптарды арттыру, сондай-ақ Net-Zero Export Credit Agencies Alliance (NZECA) қоса алғанда, халықаралық бастамаларға қатысу деректерді ашудың жоғары деңгейін қамтамасыз ету және сыртқы әріптестермен, клиенттермен және ESG-инвесторлармен сенімді қарым-қатынастар құру қажеттігін негіздейді.

Іске асыру механизмі	Мазмұны
TCFD-ашу	TCFD төрт блогы бойынша ақпаратты ашу құрылымын біртіндеп енгізу: басқару, стратегия, тәуекелдерді бағалау, көрсеткіштер және мақсаттар.
IFRS S2 (2026 жылдан бастап есеп беру)	IFRS S1/S2 талаптарына сәйкес климаттық ақпаратты қаржылық есептілікке біріктіру. Климаттық сценарийлерді, көрсеткіштерді және тәуекелдерді ашу.
Жылдық климаттық есепті жариялау	Біріктірілген жылдық есептің құрамында-портфельдің климаттық бейінін, Score 1-3 бойынша эмиссияларды, декарбонизация және тәуекелдерді басқару траекториясын көрсету.
Сыртқы тексеру (аудит)	Парниктік газдар шығарындылары бойынша есептеулерді тексеру үшін тәуелсіз сертификатталған аудиторларды тарту (экспортталатын жобалармен байланысты Score 3 қоса алғанда).

14-тарау. Шығарындылардың мақсаттары мен есептеулері (GHG, SCOPE 1-3)

73. Көміртегі ізін түсіну және басқару кез келген климаттық стратегияның негізі болып табылады. Экспорттық-кредиттік агенттік ретінде қоғам үшін бұл тек өзінің тікелей шығарындыларын (кеңсе қызметі, көлік) ғана емес, сонымен қатар қолдау шараларын (Score 3) көрсетуден туындайтын неғұрлым маңызды, портфельдік шығарындыларды есепке алу қажеттілігін білдіреді.

74. Қоғам қаржы ұйымдарының ерекшеліктеріне бейімделген GHG Protocol (Greenhouse Gas protocol парниктік газдар бойынша хаттама) сәйкес парниктік газдар шығарындыларының жіктемесін қолданады.

Санат	Сипаттама	Қоғамға мысал
Score 1	Бақыланатын көздерден тікелей шығарындылар	Қызметтік автомобильдер, кеңсені жылыту
Score 2	Сатып алынған энергияны тұтынудан жанама шығарындылар	Кеңселер тұтынатын электр және жылу
Score 3	Барлық басқа жанама шығарындылар (оның ішінде қаржыландырылатын / сақтандырылатын шығарындылар)	Экспорттық жобалардың шығарындылары

75. Score 3-ке ерекше назар аударылады-қоғамның жалпы көміртегі ізіне ең көп үлес қосатын және NZECA бастамасының басты бағыты болып табылатын қолдау көрсетілетін жобалардың шығарындылары (Financed Emissions).

76. Қоғам қаржы институттары үшін PCAF (көміртекті есепке алу бойынша серіктестік) және GHG Protocol (15-санат) ұсынымдарын қолдануға тырысады:

1) әрбір сақтандырылған жобаның шығарындыларына қоғамның қатысу үлесін есептеуді пайдалану;

2) салалық эмиссиялық коэффициенттерді қолдану (соның ішінде IEA (International Energy Agency халықаралық энергетикалық агенттік) және IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change климаттың өзгеруі жөніндегі үкіметаралық сарапшылар тобы) дерекқорынан;

3) өнім түрі мен саласы бойынша (машина жасау, энергетика, өндіру, көлік, агроөнеркәсіп және т.б.) басым талдау жүргізу;

4) андеррайтинг кезінде экспорттаушылардан деректерді сұрау бойынша әдістемені әзірлеу.

Шығарындыларды азайтудың аралық мақсаттары		
Көкжиек	Score 1 және 2 мақсаты	Score 3 мақсаты (портфолио)
2028	Операциялық қызметтің меншікті көміртегі сыйымдылығын 2025 жылғы деңгейге қатысты 5%-ға төмендету	Сақтандыру және кепілдік қолдауды алатын экспорттық жобалармен байланысты парниктік газдар шығарындыларын (Score 3) есептеу және ерікті түрде ашу жүйесін енгізу. Бірінші кезеңде (пилоттық) басым секторлар (энергетика, көлік, өнеркәсіп) бойынша талдау жүргізе отырып
2030	* Операциялық қызметтің меншікті көміртегі сыйымдылығын 2025 жылғы деңгейге қатысты 5-10% - ға төмендету	** 2025 жылдың базалық деңгейіне қатысты экспорттық қолдау бірлігіне орташа шығарындыларды 5-7% - ға төмендету Портфельдегі климаттық әсері бар жобалардың үлесіне 15% қол жеткізу
2060	2030 жылға қарай аралық 25%, 2040 жылға қарай 50% және 2050 жылға қарай 75% төмендеуімен Net Zero жетістігі	Аралық мақсаттармен жаңа экспорттық мәмілелердің бүкіл портфолиосы үшін Net Zero-ға біртіндеп қол жеткізу: 2035 жылға қарай орташа шығарындылардың 30% - ға және 2045 жылға қарай климаттық әсері бар жобалардың 50% - ға төмендеуі

* бұл энергияны үнемдеу, «жасыл» электр энергиясына көшу, процестерді оңтайландыру арқылы қысқарту мүмкіндігіне сәйкес келеді.

** 2030 бұл әлі ерте кезең, экспорттаушыларға әсер етудің нақты шаралары енді ғана енгізіле бастады (ESG жобаларын бағалау, «жасыл» жобаларды қолдау, Score 3 есептеу әдістемесі).

77. Score 3 бойынша есептеу ерекшеліктері:

1) көміртегі жүктемесі жоғары экспорттық мәмілелерге, ең алдымен ұзақ мерзімді және капиталды қажет ететін жобаларға назар аударыңыз;

2) деректер болмаған жағдайда консервативті тәсіл, саланың орташа қарқындылығы пайдаланылады (GHG Intensity Benchmarks бойынша);

3) қамтуды кеңейте отырып, басым секторлардан бастап кезең-кезеңмен енгізу.

78. Шығарындыларды есептеудің мұндай жүйелі және ашық тәсілі қоғамға NZECA және IFRS S2 қоса алғанда, халықаралық Климаттық стандарттардың сәйкестігін, негізділігін және сәйкестігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

79. Парниктік газдар шығарындыларын есептеу мен басқарудың (GHG) толыққанды жүйесін қалыптастыру үдемелі енгізуді талап етеді. Score 1 және 2 есепке алу үшін ішкі базаны құруға, сондай-ақ экспорттық-кредиттік агенттік қызметінде көміртегі ізінің негізгі көзі ретінде Score 3 (портфельдік шығарындылар) бағалау тетіктерін кезең-кезеңімен әзірлеуге және енгізуге басымдық беріледі.

80. Ерекше назар аударылатын болады:

- 1) деректерді жинауды ішкі автоматтандыру;
- 2) экспорттаушылардың бастапқы ақпаратының сапасына;
- 3) қызметкерлерді оқыту, оның ішінде халықаралық бастамалармен

ынтымақтастықта.

81. Қоғам халықаралық мақсаттарға (соның ішінде NZECA, SBTi және Paris Agreement) сәйкес келетін парниктік газдарды (ПГ) кезең-кезеңімен азайтуға тырысады. Негізгі басымдық-шығарындылардың барлық санаттары бойынша 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына (Net Zero) қол жеткізу (Scores 1, 2 және 3). Экспорттық кредиттік агенттіктердің көміртегі ізі құрылымындағы Score 3-тің басым сипатын ескере отырып, дәл осы сегмент Климаттық көрсеткіштерді және одан әрі декарбонизация сценарийлерін әзірлеу мен енгізуде шешуші болады.

82. Қоғам парниктік газдар шығарындыларын есепке алу және басқару жүйесін формальдылық ретінде емес, Климаттық жауапты дамуға қол жеткізудің негізгі құралдарының бірі ретінде қарастырады.

83. Score 1, 2 және әсіресе Score 3-ті дұрыс өлшеу және бақылау:

- 1) 2060 жылға қарай Net-Zero мақсаттарына жету жолындағы прогресті объективті бағалау;
- 2) клиенттер мен жобалардың Климаттық тәуекелдерін қоса алғанда, сақтандыру және андеррайтингтік бағалау сапасын арттыру;
- 3) портфолионың нақты көміртегі ізі туралы мәліметтерге негізделген басқарушылық шешімдер қабылдау;
- 4) серіктестердің, рейтингтік агенттіктердің және тұрақты қаржыландыру жөніндегі халықаралық бастамалардың сенімін нығайту.

84. Шығарындыларды есепке алу және басқару жүйесі қоғамның бизнес-моделінің ажырамас бөлігіне айналады және елдің климаттық басымдықтары мен жаһандық міндеттемелерді ескере отырып, бәсекеге қабілетті экспорттық портфельді қалыптастыру үшін тірек болады.

15-тарау. Көміртекті көп қажет ететін секторлармен жұмыс

85. Климаттық ауысу шеңберіндегі қоғамның негізгі міндеттерінің бірі көміртекті көп қажет ететін салалармен жұмыс істеу бойынша нақты, теңдестірілген және басқарылатын ұстанымды әзірлеу болып табылады. Бұл әсіресе металлургия, мұнай химиясы, көмір өндіру және қайта өңдеудің көміртекті көп қажет ететін салаларының үлесі экспорт құрылымында да, қоғам портфелінде де жоғары болып қалатын Қазақстан экономикасы контекстінде аса маңызды. Қоғам саланың және нақты экспорттаушының ауысуға дайындық дәрежесіне қарай сараланған тәсілді қолданатын болады.

Санат	Саясат	Критерийлер
А. Климаттық қаупі жоғары жобалар	Қолдаудан толық бас тарту	Көмір өндіру, көмір өндіру, мұнай тақтатастары, мазут

В. Өтпелі аймақтағы жобалар	Климаттық стратегия болған кезде қолдау	Металлургия, цемент, мұнай өңдеу зауыты, тыңайтқыштар
С. Жобалар, климаттық шешімдерге сәйкес	Преференциялар мен ынталандырулар	жанартылатын энергия көздері (ЖЭК), сутегі, CO ₂ алу, экологиялық таза технологиялар

№	Сектор	Ағымдағы жағдай	Қоғам Саясаты	Өтпелі механизм
1	Көмір секторы	Қазақстан өңірдегі ең көмірге тәуелді елдердің бірі болып қала береді; бірқатар экспорттаушылар ЖЭС үшін көмір, көмір қазандықтары мен технологияларды жеткізуді жүзеге асырады.	2035 жылдан бастап экологиялық мақсатта көмір қуаттарын мерзімінен бұрын жабу жөніндегі жобаларды қоспағанда, көмір электр станцияларын сақтандырудан (реконструкцияны қоса алғанда) біртіндеп бас тарту.	2035 жылға дейін қолдау Климаттық сараптамасы бар уәкілетті органның шешімі бойынша мүмкін болады; салалық «қара тізімдер» туралы хабарлама жүйесін құру (UKEF, VriFrance, KEXIM халықаралық тәжірибесіне ұқсас).
2	Металлургия және ауыр өнеркәсіп	ҚР шикізаттық емес экспортының 40% - ы металлургияға (ферроқорытпалар, болат) тиесілі; өнеркәсіп көміртекті көп қажет етеді, бірақ жүйе құраушы және экспорттық экономика үшін сыни болып табылады.	Экспорттаушының ашық климаттық жоспары және нақты шығарындыларды азайту, сондай-ақ ESG-есептілікті ашу бойынша кезеңдік мақсаттар болған кезде қолдау мүмкін болады.	кепілдік қолдауды қолдану; декарбонизация параметрлерін сақтандыру шешімдеріне біріктіру; Климаттық міндеттемелерді орындау кезінде тарифті төмендету бөлігінде «жасыл жағдайлар» мүмкіндігі.
3	Мұнай-газды қайта өңдеу	Қазақстан мұнай-газ өңдеу өнімдерін (жағармай материалдары, мазут, ПВХ, мұнай-химия	2027 жылдан бастап барлық қайта өңдеу жобалары үшін міндетті ESG сауалнамасы және климаттың жетілуін тексеру жүргізілуде;	2030 жылға дейінгі өтпелі режим: меншікті шығарындыларға қойылатын талаптарды кезең-кезеңімен қатаңдату; «климаттық жағдайлар» механизмін қолдану

№	Сектор	Ағымдағы жағдай	Қоғам Саясаты	Өтпелі механизм
		өнімдері) экспорттайды; өнеркәсіп жоғары көміртегі ізімен сипатталады, бірақ шығарындыларды азайту үшін айтарлықтай әлеуетке ие (энергия тиімділігі, газды тазарту, ұстау және пайдалану).	экологиялық жаңғырту дәлелдері болған жағдайда ғана қолдау (энергия тиімділігі, шығарындыларды азайту, ВАТ енгізу, CCUS технологиясы); жану кезінде жоғары шығарындылармен тікелей байланысты өнімдерді алып тастау (тұтқырлығы жоғары мазут, тақтатас отындары, қалдық мұнай өнімдері)	мүмкіндігі (climate-linked covenants); модернизациялауға, қуатты газға ауыстыруға, СО ₂ ұстауды орнатуға бағытталған жобалар басымдық болып табылады; көміртегі сыйымдылығы бойынша халықаралық шектеулерге жататын өнімдер экспортын қолдауды шектеу.

86. Қоғам көміртекті көп қажет ететін салаларды шектеп қана қоймай, олардың жаңа жағдайларға бейімделуіне көмектесу міндетін өз мойнына алады. Бұл әсіресе өнеркәсіп экспорттың негізі және тұрақты жұмыс орындарының көзі болып табылатын Қазақстан үшін өте маңызды.

87. Климаттық стратегияның тиімділігі мақсаттардың ауқымдылығымен ғана емес, сонымен бірге олардың шынайылығымен, іске асырылу кезеңдерімен, нақты мерзімдерімен және жауапкершілік тетіктерімен анықталады.

88. Қоғам стратегияны іске асыруды тек техникалық ғана емес, сонымен қатар институционалдық процесс ретінде қарастырады. Ол тұрақты басқарушылық зейінді, өзгертін сыртқы жағдайларға икемділікті және экспорттаушылар мен серіктестердің үнемі кері байланысын қажет етеді.

16-тарау. Тиімділікті бақылау және бағалау

89. Қоғам стратегиясын іске асыру ашықтық, жүйелілік және нәтижелілік қағидаттарына негізделген басқарылатын және өлшенетін процесс болып табылады. Тиімділік қоғамның прогресті бақылау, қол жеткізілген нәтижелерді бағалау, ауытқуларды анықтау және түзету шараларын қабылдау қабілетімен анықталады. Сенімді мониторинг жүйесі акционер, клиенттер, халықаралық серіктестер және қоғам алдында есеп беру құралы ретінде қызмет етеді.

90. Қоғам мониторинг пен бағалауды ресми талап ретінде емес, климаттық тәуекелдер мен мүмкіндіктерді басқаруды үнемі жақсарту механизмі ретінде қарастырады. Тұрақты кері байланыс, сенімді деректер және ашық есеп беру стратегияны тек құжаттар деңгейінде ғана емес, іс жүзінде жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

91. Мониторинг кезеңділігі:

1) Жыл сайын-құрылымдық бөлімшелердің климаттық іс-шараларды орындауының ішкі мониторингі, Қоғам Басқармасы үшін орындау бойынша ақпарат дайындау;

2) Жыл сайын-негізгі климаттық мақсаттар бойынша прогресті шоғырландырылған бағалау (көміртегі ізі, энергия тиімділігі, «жасыл» жобалар портфелі, ESG-контрагенттерді бағалау);

3) Үш жылда бір рет-қол жеткізілген нәтижелерге, халықаралық трендтерге және ұлттық декарбонизация мақсаттарын қайта қарауға негізделген стратегиялық шолу және стратегияны жаңарту.

92. Мониторингтің жауапты үйлестірушісі бейінді құрылымдық бөлімшелердің (тәуекел-менеджмент, андеррайтинг, фронт-офис (сақтандыру, кепілдік беру, сауда-саттықты қаржыландыру), операциялық қызмет, ақпараттық технологиялар) қатысуымен орнықты даму мәселелеріне жетекшілік ететін құрылымдық бөлімше болып табылады.

93. Мониторинг нәтижелері жыл сайын қоғамның орнықты даму саясатының ережелерін іске асыру туралы есеп (Қоғамның Директорлар кеңесінің 2019 жылғы 20 қарашадағы № 10 хаттама шешімі) құрамында ресімделеді:

- 1) климаттық және ESG көрсеткіштерінің динамикасы;
- 2) мақсаттар мен іс-шаралардың орындалуын талдау;
- 3) түзету әрекеттері мен жаңа басымдықтардың сипаттамасы.

94. Стратегияны іске асыруға бағытталған іс-шаралар қоғамның орнықты даму саясатының ережелеріне сәйкес әзірленген орнықты даму саясатын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарына енгізіледі.

95. Мониторинг нәтижелері қоғамның жоспарларын, мақсаттарын және климаттық басымдықтарын түзету үшін қолданылады.

17-тарау. Қорытынды

96. Осы Стратегияның қабылдануымен қоғам кеңседегі көміртегі ізін азайтудан бастап экспорттық портфельді декарбонизациялауға дейін, андеррайтинг тәжірибесінен бастап тұрақты корпоративтік мәдениетті қалыптастыруға дейінгі қызметтің барлық деңгейлерінде климатқа әсерді басқарудың жүйелі тәсілін қамтамасыз ете отырып, климаттық ауысудың іргелі негізін қалыптастырады.

97. Стратегия қоғамның даму жоспарындағы өзгерістерге, орнықты даму саласындағы ұлттық басымдықтарға, сондай-ақ халықаралық климаттық және экономикалық күн тәртібіне байланысты жаңартылатын және түзетілетін бейімделгіш құжат болып табылады.

98. Стратегияны қайта қарау қоғамның климаттық саясатының мақсаттары мен басымдықтарына әсер ететін сыртқы немесе ішкі ортаның елеулі өзгерістері жағдайында уәкілетті органның шешімі бойынша жүзеге асырылатын болады.

Келісу парағы

Жоба бойынша: «Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ Климаттық көшу стратегиясы

Әзірлеуші: «Қазақстанның Экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ Халықаралық ынтымақтастық департаменті.

Лауазымның атауы	Тегі, аты, бар болса- әкесінің аты	Қол қойылған күні	Қолы
Басқарма төрағасының орынбасары	А.Е. Бектыбаева		
Басқарушы директор	А.А. Лукина		
Басқарушы директор	Ә.Б. Қуанбаев		
Тәуекелдерді басқару департаментінің директоры	Л.Г. Шабарбаева		
Адам ресурстарын басқару және операциялық қызмет департаментінің директоры	А.К. Кеңесова		
Құқықтық қамтамасыз ету департаментінің директоры	С.К. Нурмухамбетов		
Сақтандыру және кепілдік департаментінің директоры	Е.В. Абилова		
Кредиттік талдау департаментінің директоры	А.Р. Молжигитов		
Андеррайтинг департаментінің директоры	Н.С. Карменова		
Комплаенс-қызмет басшысы	А.С. Жакаева		
Жобалық басқару және ақпараттық технологиялар департаментінің директоры	М.С. Туякбаев		
Халықаралық ынтымақтастық департаментінің директоры	Д.Г. Токаев		

Күні: 17.12.2025 09:48:48. ЭҚЖ нұсқасы: SimBASE4. ЭЦҚ тексерудің оң нәтижесі

Басқарма төрағасының орынбасары

А.Е. Бектыбаева

**Басқарушы директор (Жобалық
кеңсе)**

А.А. Лукина

Басқарушы директор

Е.Б. Қуанбаев

Департамент директоры

Л.Г. Шабарбаева

Департамент директоры

А.К. Кенесова

Департамент директоры

С.К. Нурмухамбетов

Бас менеджер

К. Панкереев

Департамент директоры

Е.В. Абилова

Департамент директоры

А.Р. Молжигитов

Күні: 17.12.2025 09:48:48. ЭҚЖ нұсқасы: SimBASE4. ЭЦҚ тексерудің оң нәтижесі

Департамент директоры

Н.С. Карменова

Департамент директоры

М.С. Туякбаев

Департамент директоры

Д.Г. Токаев

Комплаенс-қызмет басшысы

А.С. Жакаева

Бас комплаенс-бақылаушы

Б. Туменбаев

Күні: 17.12.2025 09:48:48. ЭҚЖ нұсқасы: SimBASE4. ЭЦҚ тексерудің оң нәтижесі